

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Erik Lönnestrom*
 Härad: *Västbo* Adress: *Segnisgät. 34² Skhlm*
 Socken: *Långaryd* Berättat av: *Kny. Ericson*
 Uppteckningsår: *1937* Född år *1865* i *Långaryd*

Uppteckningen rör	sid.
"Tala ut lik."	1-2.
Om lavning av säd.	3.
Blodet kallades förr för "maktan".	4.
Vätta.	5-6.
Erik Räf - stark karl.	7-9.
Hurrevindar.	10-12.

12 sid.

12 sid.

Tala ut lik -

vedkastapredikningar.

I Långaryd o. Långaryd kom den seden
funnits sedan gammalt, att man har
talat ut "liken". D. v. s. innan liken för-
des från sorgehuset till jordfästningen
skulle ett tal hållas. Ju förnämre
personen, som dött, var, ju längre ta-
let. Den som höll talet, ofta var det så-
dana som hämtat massvis med dylika
tal, kallades 'vedkastapriest' (vedkast = ved-
bäck) och talet 'vedkastaprediknan'.

Så svinnigom kom denna sed
att alldeles avskaffas. Tyvärr blev det
så, att "prediknan" blev nästan helt
i tonen i blands. mer en uppvisning

Skriv endast på denna sida!

forts.

5285

forts.

i konstens att "fa". hop det. I talet över en gammal ^{fattig} grummas skall en sådan "präst" ha yttrat att hon var en fröedome i sin fröijsamhet, men andra är inte nöjda om en "häver till dam med en drömsaskövel" (d. v. s. skovel som man hastade tröskad på med på loyer) Det blev skratt o. diligt med andaktens sin. Och vedkastpredikningarna dog ut så småningom, för några 10-tal år sen.

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Småland

Västbo

Långavd

14/8 1937

5285

1885 Mik Rönnerholm

1885 aug Ericsson

Om lavning av säd. född 1865 i Långavd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När säden lavades, d. v. s. packades i ladan för vintern skedde detta efter vissa vedertagna former. Mekaträken, loakatten o. laasooan (ladsoan) var de tre som hade med lavningen att göra. När laasooan fick nekken frågade hon:

"Va' ska' mus te mat ha.?"

Svar från den som flydde nekken:

Stan o. ben o. lar o. bonarod.

Sten o. ben o. ler (jord) o. bonerod(?)

(det sista ett sleg ogräs.)

5285

Om blodet.

Man kallade blodet förr för 'maktan' (mak-
ten). Och när någon förblödde, så man,
'maktan gick å honom'. Doz en kvinna
ar blödingar vid en barns födelse kunde
man få höra, att de sa: 'Makten gick
i hål henne.'

5285
Vätta

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Da' man blev sjuk, så sa' de, att det var 'vätta', som var vällande till det. Se här bodde en de kallade 'Fredrik på Skepta', som kunde bota en del o. han sa' att det var 'vätta', som var framme mestadels det var något - vad han nu men- te med 'vätta'.

Han man fått vår sjukdom, så skulle man gå till en norrinnande bäck förre sluppgången - man själv el. någon annan - och ha ett litet bytta av linnetrasor med. I det skulle där finnas en bit av nageln på varje tå o. på nag varje finger o. så några hårsträn.
forts.

5285

forts.

sen skulle det stängas i vattret, s. så
skulle man låsa följande:

Snälla vänta
ta' nu detta
och låt N. N. få sin hälsa igen.

6
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Erik Räf 5285

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I Långaryds socken fanns där för
många år sin en som hette Erik
Räf. Han skulle ha varit barn av ett
troll o. en kristen o. han var lika stark
som 10 karlar - det hade han ärft efter
sin mor som var troll. Men han var
snäll o. föglig o. gjorde de honom inget,
så var han hjälpsam igen. På Bogårds
ägor finns det en grotta i berget, där han
har bott.

Om Erik Räf talte de om att han
en gång var slätterkarl i Aplyrd i Lång-
aryd. "Vill I ha det brötat slätt eller
ojämnt?" frågade han innan han började.
Det var klart, att de ville ha det slätt,
o. så så de det. Erik Räf gick ut o. när

5285

bonden gick ut o. skulle se till arbetet
 ett par timmar efteråt, så var det fär-
 digt o. då hade han byggt jämnt med
 marken. Gräset var av, men luvar o.
 buskar o. träns också - inget stack upp.
 Det kallade han alltså jämnt - hade de
 sagt att de ville ha det ojämnt hade han
 bara tagit gräset.

En annan gång var det ett en-
 samtycke som måste sköta en gård. Det var
 intill gränsen på socknen, men där fanns
 ingen gårdsgård i rågången - där var en
 stor moss, så det var inte lätt att göra
 någonting där heller. Den dag kom Erik Räf
 och erbjöd sig att sätta upp en gårdsgård,
 om han fick en snorgås i lön. Och det
 fick han genast. Så gick han ut o. byggde

Skriv endast på denna sida!

8
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

5285

gärdsgård. Han åt o. byggde o. gjorde det till
snörögåsen var slut. Och över den gärdes-
gårdens har sedan inget djur gått. Jo,
en stut, som besade, för där var eld i
skogen. Han bröt sig igenom, men han
fick mer o. dog ett par meter innanför
gärdsgården.

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om hurrevindar.

Heland berättar det opp såna där hurre-
vindar (hurrevina) de kallar, eller viivel-
vindar, som det rätta namnet är. För
sa' de, att det var trollkåringar i dem
som var ute o. för.

En gång var det en knekt nära
härintill, som var ute o. gick o. då kom
det en sån där hurrevind farandes o.
han var nära att ryckas med i den.
Men då tog han opp sin fällkniv (fäll-
kniv) och kastade den emot vinden, som
kom stormande emot. Men skulle göra så,
annars kunde man bli ryckt med. Men
han blev skadad o. vinden börde opp.
Kniven den fick han emellertid inte
igen.

Några år efteråt blev det krig i Fin-
land o. då gick den här knekten med
ut. En gång gick han in i en stuga för
att skaffa sig lite mat. Det bodde en
gammal käring där. Hon bad honom sitta
ner o. lovade honom mat och satte fram
till honom acker. När han tog kniven
som låg i jänte lårriken o. skulle skä-
ra med, så lyckte han att han kände igen
den. Det var den kniven som han hade
kastat i burrevinden, för flera år sen.
Han tillade åt käringen o. pekade på
kniven. "Jaha," sa käringen, "den kni-
ven den kastade du på mig för flera
år sen en gång, när jag för tju Sveri-
ge. Och vänta lite ska du få se! Och
så tog käringen och beklade ner sin

5285

strumpa o. lyfte på kjolen. Här ser du
var han träffade! Och då var där ett
~~var~~ ärr efter kniven i läret.

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV